

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในปัจจุบัน) เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2514 ความว่า

“...การให้การศึกษาแก่เด็กต้องเริ่มต้นตั้งแต่เกิด ขึ้นต้น ก็ต้องสอนให้รู้จักใช้วัยวะและประสาทส่วนต่างๆ ต้องคอยควบคุมฝึกหัด จนสามารถใช้อย่างวัยวะและประสาทส่วนนั้นๆ ทำกิจวัตร ทั้งปวงของตนเองได้ เมื่อสามารถทำกิจวัตรของตนเองได้แล้ว ถัดมา ก็ต้องสอนให้รู้จักทำการต่างๆ ให้รู้จักแสวงหาสิ่งต่างๆ ตามที่ความต้องการให้ได้มากขึ้น เพื่อให้ชีวิตมีความสะดวกมีความสบาย การให้การศึกษาขั้นนี้ได้แก่ การฝึกกายให้มีความคล่องแคล่ว ชำนิชำนาญ และสามารถในการปฏิบัติ ประกอบกับการสอนความรู้ต่างๆ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพเลี้ยงตัว การให้การศึกษาอีกขั้นหนึ่ง คือการสอนและฝึกฝนให้เรียนรู้อย่างที่ก้าวหน้าขึ้นไปพร้อมทั้งการฝึกฝนให้รู้จักใช้เหตุผล สติปัญญา และหาหลักการของชีวิต เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ความเจริญงอกงามทั้งทางกายและทางความคิด...” (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ อ้างถึงใน คำพอสอน, 2550: 3) และ พระบรมราโชวาท พระราชทานลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็กประจำปี 2522 และ 2533 ตามลำดับ ความว่า

“...เด็กเป็นผู้ที่จะได้รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่ รวมทั้งภาระรับผิดชอบในการดำรงรักษาอิสรภาพและความสงบสุขของบ้านเมือง ดังนั้น เด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้มีความสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ต่างๆ พร้อมทั้งการฝึกหัดขัดเกลาคิดจิตใจ ให้ประณีต ให้มีศรัทธามั่นคงในคุณความดี มีความประพฤติเรียบร้อยสุจริต และมีปัญญาฉลาดแจ่มใสในเหตุผล หน้าที่นี้เป็นของทุกคน ที่จะต้องร่วมมือกันกระทำ โดยพร้อมเพรียงสมำเสมอ ผู้ที่เกิดก่อน ผ่านชีวิต มาก่อน จะต้องสงเคราะห์อนุเคราะห์ผู้ที่เกิดตามมาภายหลัง ด้วยการถ่ายทอดความรู้ ความดีและประสบการณ์อันมีค่า ทั้งปวงให้ด้วยความเมตตาเอ็นดู และด้วยความบริสุทธิ์ใจ ให้เด็กได้ทราบ ได้เข้าใจ และที่สำคัญที่สุด ให้รู้จักคิดด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง จนสามารถเห็นจริงด้วยตนเองได้ในความเจริญและความเสื่อมทั้งปวง...”

“...เด็กเป็นอันมากมีความรักดีมาแต่กำเนิด จะเรียนจะเล่นจะทำสิ่งใด ก็มุ่งมั่นทำให้ดีเด่น ไม่มีปัญหาอุปสรรคหรือความลำบากยากแค้นใดๆ จะกัดกันไว้ได้ เด็กเหล่านี้ ผู้ใหญ่ควรสนใจและแม่เมตตา เกื้อกูลประคับประคองให้ได้มีโอกาสพัฒนาไปในทางที่ถูกที่ดี ทั้งด้านการศึกษาและจิตใจ เขาจักได้เจริญเป็นคนดีพร้อมและเป็นตัวอย่างแก่เยาวชนทั่วไป...”
(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ อ้างถึงใน คำพ่อสอน, 2550: 5-6)

จากพระบรมราโชวาทดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการให้การศึกษาที่จำเป็นต้องส่งเสริมตั้งแต่เด็กแรกเกิด อันเป็นภาระหน้าที่สำคัญของผู้ใหญ่ที่ต้องให้การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจริยธรรม อย่างเหมาะสมเพื่อให้เด็กเติบโตเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติในอนาคต

การศึกษาปฐมวัยนับเป็นการศึกษาขั้นต้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ยั่งยืน แม้ว่าการศึกษาปฐมวัยจะไม่ใช่อะไรที่เทียบเท่ากับระดับ แต่ถือว่าเป็นการศึกษาในระดับหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อสังคม ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาปฐมวัย โดยระบุว่าให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐให้การสนับสนุน การจัดการศึกษาในระดับนี้เป็นการจัดการศึกษาอิสระขึ้นอยู่กับความต้องการของสังคมและชุมชน การจัดการศึกษาปฐมวัยผู้จัดต้องมีความรู้และความเข้าใจต่อหลักในการจัดการศึกษาระดับนี้อย่างแท้จริงเพราะด้วยเหตุที่เด็กปฐมวัยอยู่ในวัยแห่งการพัฒนาความเจริญเติบโตทุกด้านเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดต่อการวางรากฐานการพัฒนาของทรัพยากรมนุษย์

ประเทศต่างๆ ล้วนให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ดังที่เห็นได้จากรายงานการศึกษาและการค้นคว้าวิจัยรวมถึงการพัฒนานวัตกรรมต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทฤษฎีองค์ความรู้เรื่องพัฒนาการเด็กและผลการศึกษาวิจัยทางด้านสมองและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก รวมถึงการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ได้ระบุชัดว่า ประสบการณ์ที่มีคุณภาพในช่วงแรกของชีวิตมีผลต่อพัฒนาการและความพร้อมของเด็ก เพราะช่วงเวลาที่สำคัญและจำเป็นที่สุดของการพัฒนาสมอง คือ ช่วงเวลา 5 ปีแรกของชีวิต โดยเป็นช่วงที่มีอัตราของพัฒนาการสูงสุด และเป็นจังหวะทองของการวางรากฐานการพัฒนาการเจริญเติบโตในทุกด้าน ฉะนั้นถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดีและถูกต้องตามหลักจิตวิทยาและหลักวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว เด็กจะเกิดการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546: 1)

นอกจากนี้การจัดโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีลักษณะพิเศษที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายต้องตระหนักถึง ด้วยความสำคัญที่ว่า เด็กมีความแตกต่างกัน มีความต้องการที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นมิติทางกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนด้านคุณธรรมและจริยธรรม ดังนั้นการจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ศูนย์เลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็ก หรือตามที่เรียกในชื่ออื่น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการ ทฤษฎีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการแบบผสมรวมเพื่อให้ครอบคลุมในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย (Evans, 1997 อ้างถึงในอุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, 2548)

ในอดีตที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของประเทศไทยถูกรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางเป็นหลัก จนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดข้อจำกัดในระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก (อุทัย บุญประเสริฐ, 2545) การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทำให้มีการปฏิรูปทางการศึกษาครั้งใหญ่ขึ้น โดย

1) มีการกระจายอำนาจให้แก่หน่วยจัดการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียน ประชาชน และผู้มีส่วนได้เสียกับการศึกษาให้มากที่สุด และเปิดโอกาสให้ทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ร่วมตรวจสอบและร่วมรับผลประโยชน์จากการศึกษาอย่างแท้จริง

2) มีการกระจายอำนาจทางการศึกษาจากองค์กรส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่การศึกษาที่กำหนดขึ้นใหม่ให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาโดยตรง (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545: 52)

ด้วยมีเหตุผลสนับสนุนหลายประการ คือ การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบมีเจตนารมณ์ที่จะให้ท้องถิ่น ซึ่งรู้ความต้องการและปัญหาของตน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสามารถทำให้ตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นการช่วยเพิ่มความรับผิดชอบต่อความดำเนินงาน (accountability) ที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากการศึกษาดังกล่าวอยู่ใกล้ชิดชุมชน อันเป็นแรงผลักดันให้เกิดการศึกษาที่เสริมสร้างการเรียนรู้ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องต่อความเป็นชุมชนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยชุมชนท้องถิ่นสามารถกำหนดขนาดของการจัดการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับปริมาณและความต้องการของชุมชน (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2548) ด้วยการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ลูกหลานของคนในท้องถิ่นได้ในที่สุด ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อให้เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมาตราที่ 43 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บท

กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยให้รัฐคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา และมาตรา 289 วรรคสอง ให้สิทธิแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการจัดการศึกษา ด้วยตนเองหรืออาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐก็ได้และเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ดังที่กล่าวมานี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 41 จึงบัญญัติให้สิทธิขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในของท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นรูปแบบหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับอำนาจให้ดำเนินการจัดการศึกษา ภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขฉบับที่ 3 พ.ศ.2542 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ที่บัญญัติไว้ในมาตราที่ 67 ดังนี้

(5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

(6) ส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ

นอกจากนี้ พระราชกำหนดแผนชั้นตอนกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พ.ศ.2542 ในมาตรา 16

(9) ให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่จัดการศึกษา

นอกจากนี้คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามบทบัญญัติในมาตรา 32 แห่ง พระราชกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้การจัดการศึกษาปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษา เป็นหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำ

จากที่กฎหมายกำหนดทำให้ต้องมีการถ่ายโอนภารกิจการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยศึกษา และการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใน 10 ปี โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่มีความพร้อมได้มีการถ่ายโอนงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (กรมการศาสนาเดิม) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเดิม) และกระทรวงมหาดไทย คือ กรมการพัฒนาชุมชน โดยให้เริ่มถ่ายโอนตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 ด้วยข้อกำหนดตามกฎหมายดังกล่าว ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ต้องเข้ามามีบทบาทหลักในการจัด

การศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามแม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีความประจักษ์ชัดในภารกิจของการจัดการศึกษาปฐมวัย แต่องค์การบริหารส่วนตำบลหลาย แห่งยังขาดประสบการณ์ในการจัดการศึกษามาก่อน ทั้งองค์ความรู้ ด้านบุคลากรและด้านการ จัดการทรัพยากร ทำให้การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องดำเนินการไป โดยที่ยังไม่พร้อมสมบูรณ์ ข้อมูลจากการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาด้านการ บริหารและการจัดการศึกษาเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา 2547 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่มีความพร้อมที่จะรับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/ศูนย์ อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประถมศึกษา ทำให้จัดการศึกษาได้ไม่สมบูรณ์ และไม่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การจัดหลักสูตร และการเรียนการสอนรวมทั้งขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ บุคลากรและงบประมาณ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549: 65) ปัญหาสำคัญที่พบ คือ ขาดคุณภาพในเรื่องวิธีการเรียนรู้ของเด็ก จิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก เช่น ให้เด็กเรียนโดย ท่องจำอย่างเดียว ไม่ส่งเสริมให้เด็กใช้การคิดตั้งแต่เล็กๆ (การเสวนาวิกฤตการศึกษาของชาติและ แนวทางแก้ไขแบบบูรณาการ, 2550: 14) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานโครงการติดตามประเมินผล การจัดการศึกษาระดับ "ปฐมวัย" (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544: ณ) ที่ระบุถึง การประเมินด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลและวัฒนธรรม โดย ภาพรวมอยู่ในขั้นต่ำ ศูนย์พัฒนาเด็กเกือบทุกแห่งยังไม่ได้จัดสื่อและวางแผนกิจกรรมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ต่างวัฒนธรรมต่างท้องถิ่นและระดับนานาชาติ นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดสภาพแวดล้อม ทางการศึกษาปฐมวัยยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าปานกลาง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้โดยตรงของ เด็ก และจากผลการสำรวจการจัดบริการการพัฒนาเด็กวัย 3 -5 ปี พบว่า ยังด้อยทั้งคุณภาพใน ด้านบริการและการจัดการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 8) ประกอบกับ การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหลายพื้นที่โดยผู้วิจัย พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยโดยตรงและมีปัญหาสำคัญคือ การขาดความรู้ความ เข้าใจในการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่ถูกต้อง นอกจากนี้มีข้อมูลจากการศึกษาความต้องการของบุคลากร ในองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาชี้ให้เห็นว่า บุคลากรในองค์การ ยิงขาดและต้องการความรู้ความเข้าใจในด้าน การจัดการเรียนการสอนของการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษาเป็นอย่างมาก (พรพรรณ ชรประดิษฐ์, 2546)

ดังนั้นจากความสำคัญของข้อมูลเชิงประจักษ์ดังกล่าวเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมและข้อค้นพบที่ปรากฏใน งานวิจัยต่างๆ รวมถึงการศึกษาประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องจากทฤษฎีและหลักการทางการศึกษา ปฐมวัย ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำเสนอรูปแบบการบูรณาการเชิงผสมผสานความรู้สู่การจัด

โปรแกรมการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษา ทั้งนี้การบูรณาการเชิงผสมผสานรวมความรู้ในงานวิจัยนี้มีกรอบความคิดสำคัญจากทฤษฎีระบบ ชีวนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner (1979) ที่แสดงให้เห็นถึงระดับความสัมพันธ์ของระบบต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก โดยมีกรอบแนวคิดพื้นฐานของการบูรณาการที่ระดับการเชื่อมโยงสัมพันธ์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องตามทฤษฎีและหลักการทางการศึกษาปฐมวัยเข้ากับข้อมูลของบริบทจริงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบล แล้วเลือกนำมาประกอบกันอย่างมีเหตุผลและคำนึงถึงหลักการบูรณาการความรู้ที่ว่า การผสมผสานรวมความรู้เป็นโปรแกรมที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองและครอบคลุมทุกความต้องการของเด็ก ที่คำนึงถึงบริบทแวดล้อมและการมีส่วนร่วมที่รวมถึงผู้ปกครองและชุมชนด้วย รูปแบบโปรแกรมเป็นการผสมผสานรวมสิ่งต่างๆ เพื่อให้โปรแกรมครอบคลุมพัฒนาการได้อย่างสมบูรณ์ (holistic program) ทั้งนี้เพราะตัวเด็กพัฒนาภายใต้มิติต่างๆ รอบตัว ทั้งสิ่งแวดล้อม บริบททางสังคมวัฒนธรรม ดังนั้นการจัดโปรแกรมจึงต้องคำนึงถึงทุกส่วนที่แวดล้อมโดยการนำมาบูรณาการตามหลักและทฤษฎีเพื่อให้เกิดการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ (Evans, 1997 อ้างถึงใน อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, ม.ป.ป.) ทั้งนี้มุ่งหวังว่าการบูรณาการเชิงผสมผสานรวมความรู้จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการนำไปสู่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับสภาพจริงอย่างเหมาะสม

ดังแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงมีพระบรมราโชวาท ความว่า

“... วิชาหนึ่งเมื่อมีความเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับตามภาวะและความจำเป็นของโลก ก็ต้องแตกสาขากว้างมากหลายเป็นธรรมดา จนบางทีทำให้แลไม่เห็นว่สาขาวิชาต่างๆ มาจากต้นตอ อันเดียวกัน และลืมนึกไปว่าวิชาแต่ละสาขานั้นมีความสัมพันธ์กันสอดคล้องกันอยู่ ผู้ฉลาดจึงควรต้องพยายามศึกษาให้เห็นจริงและให้เข้าใจแจ่มแจ้งว่าวิชาทั้งหลายเกี่ยวถึงกันเป็นส่วนประกอบของกันและกัน เป็นปัจจัยหนุนกันและกันอย่างแน่นแฟ้น แล้วพยายามดึงเอาวิชาการบุคคลกับทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันมารวมกัน ส่งเสริมกัน เพื่อผลและประโยชน์อันเลิศร่วมกันของเรา...”

“...วิชาการทั้งปวงนั้นถึงจะมีประเภทมากมายเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อนำมาใช้สร้างสรรค์สิ่งใดก็ต้องใช้ด้วยกัน หรือต้องนำมาประยุกต์เข้าด้วยกันเสมอ อย่างกับอาหารที่เรารับประทานกว่าจะสำเร็จขึ้นมาให้รับประทานได้ ต้องอาศัยวิชาประสมประสานกันหลายอย่างและต้องผ่านการปฏิบัติมากมายหลายอย่างหลายตอน ดังนั้นวิชาต่างๆ มีความสัมพันธ์ถึงกันและมีอุปการะแก่กันทั้งฝ่ายวิทยาศาสตร์และฝ่ายศิลปศาสตร์ ไม่มีวิชาใดที่นำมาใช้ได้โดยลำพัง หรือเฉพาะอย่าง

“ได้โดย...” (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ อ้างถึงใน สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์, 2550 : 33)

สำหรับแนวคิด ทฤษฎีและองค์ความรู้ที่ผู้วิจัยเลือกมาบูรณาการเพื่อนำเสนอเป็นรูปแบบการบูรณาการเชิงผสมผสานรวมความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยหลักการและทฤษฎีทางการศึกษาปฐมวัย 4 แนวคิดหลัก และบริบทการจัดการศึกษาปฐมวัยของท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันและองค์กรทางสังคมต่างๆ รวมถึงแนวนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ สำหรับ 4 แนวคิดหลักที่นำมาบูรณาการ เป็นแนวคิดสากลในการพัฒนาเด็กที่มีความยืดหยุ่นในการนำไปใช้และเอื้อต่อเด็กที่อยู่ในทุกบริบท ซึ่งแต่ละแนวคิดจะมีจุดเด่นที่ต่างส่งเสริมซึ่งกันและกัน เมื่อนำมาประกอบเข้าด้วยกันแล้ว จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ในตัว ความรู้ที่สามารถเชื่อมไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างครอบคลุมในทุกด้าน หลักการและทฤษฎีทางการศึกษาปฐมวัย 4 แนวคิดหลัก ได้แก่

1. ทฤษฎีระบบชีวนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner (Bronfenbrenner, 1979) แนวคิดสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ การให้ความสำคัญกับบริบทหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก อันประกอบไปด้วยระดับชั้นที่แบ่งออกเป็นระบบของความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงที่มี 4 ระบบด้วยกัน ตั้งแต่ระดับความสัมพันธ์ที่อยู่ใกล้ตัวเด็กที่สุด คือ ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน สถาบันต่างๆ จนถึงระดับที่อยู่ไกลสุด อันเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม ประเพณี นโยบายและระบบของสังคม
2. การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก (Bredekamp and Copple, 1997) โดยแนวคิดสำคัญของหลักการนี้มีฐานความคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็ก เป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติที่ให้ความสำคัญกับเด็กแต่ละคน โดยคำนึงถึงอายุ ระดับพัฒนาการ ความเป็นเฉพาะบุคคล และการคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมตัวเด็ก
3. การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของสมอง (Jensen, 2000) แนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของสมองเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสมองโดยการจัดประสบการณ์ โอกาสและสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับพัฒนาการและการเจริญเติบโตของสมอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาสมองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การจัดการศึกษาแบบสร้างองค์ความรู้และสร้างบรรยากาศจริยธรรมทางสังคม (DeVries and Kohlberg, 1987) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ คำนึงถึงความแตกต่างรายบุคคล ด้วยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม

โดยการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังเพื่อนำเสนอแนวคิดอันเป็นรูปแบบใหม่ที่เป็น การนำศาสตร์ความรู้ทั้งในเชิงทฤษฎีมาบูรณาการเข้ากับข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาบริบทจริงของ การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศที่ รวมถึงการศึกษาข้อมูลเชิงลึกจากการศึกษารายกรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาด ใหญ่ เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้อันเป็นรูปแบบใหม่ที่จะเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่เป็น เอกภาพ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนภายใต้การดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล โดยคำนึงถึง ศักยภาพของท้องถิ่นเป็นสำคัญในการนำความรู้ไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเด็กอย่าง มีคุณภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอรูปแบบการบูรณาการเชิงผลสัมฤทธิ์ความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษา ปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยการนำเสนอรูปแบบการบูรณาการเชิงผลสัมฤทธิ์ ความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยสำหรับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยขององค์การบริหาร ส่วนตำบลที่รับถ่ายโอนมาจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ คือ สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ (กรมการศาสนาเดิม) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเดิม) และกระทรวงมหาดไทย คือ กรมการ พัฒนาชุมชน

2. การดำเนินการวิจัยใช้พหุวิธีที่ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร (documentary study) การศึกษาสำรวจ (survey study) การวิจัยรายกรณี (case study) และการทดสอบภาคสนาม (field test)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การบูรณาการเชิงผสมผสานรวมความรู้ หมายถึง ลักษณะของการเลือกนำความรู้ที่เป็นมีความสัมพันธ์กัน ทั้งความรู้เชิงทฤษฎีและความรู้เชิงปฏิบัติที่สามารถประสานและส่งเสริมกันได้ มาสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์

รูปแบบการบูรณาการเชิงผสมผสานรวมความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย หมายถึง แนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่มีลักษณะของการเลือกนำความรู้เชิงทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการทางการศึกษาปฐมวัย นโยบายการศึกษาของรัฐและความรู้เชิงปฏิบัติในบริบทจริง มาประสานสัมพันธ์ เชื่อมโยงกัน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อการนำความรู้ไปใช้ในการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้ความสำคัญกับการจัดโปรแกรมที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาเด็กอย่างครอบคลุมทุกด้าน (holistic program) อย่างเหมาะสม

ทฤษฎีและหลักการทางการศึกษาปฐมวัย หมายถึง ทฤษฎีและหลักการสากลที่มีฐานคิดเชิงบูรณาการขององค์ความรู้ในการพัฒนาเด็กอย่างครอบคลุมในทุกด้าน ประกอบด้วยทฤษฎีระบบชีวนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner (Bronfenbrenner's Bioecological Systems Theory) การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก (Developmentally Appropriate Practices) การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของสมอง (Brain-Based Learning) และการจัดการศึกษาแบบสร้างองค์ความรู้และสร้างบรรยากาศจริยธรรมทางสังคม (Constructivist Education and Sociomoral Atmosphere)

ข้อมูลจากบริบทจริง หมายถึง รายละเอียดเกี่ยวกับ นโยบาย การดำเนินงาน การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตามสภาพจริงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ในแต่ละระดับชั้นที่มีอิทธิพลต่อกัน ตามกรอบความคิดของทฤษฎีระบบชีวนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner ซึ่งได้จากการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศและจากการศึกษารายกรณี ด้วยการสอบถามความคิดเห็นและสัมภาษณ์จากผู้บริหาร ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

โปรแกรมการศึกษาปฐมวัย หมายถึง รายละเอียดของแนวทางการจัดบริการการศึกษา และอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในรูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้ที่เป็นความรู้เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการศึกษาปฐมวัย นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐและสภาพบริบทจริงของการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย มาบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปสู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่ครอบคลุมต่อการพัฒนาเด็กทุกด้านได้อย่างสมบูรณ์ รวมถึงมีความสอดคล้องกับความต้องการ

ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน อย่างเหมาะสมกับสภาพจริงของแต่ละชุมชนที่มีความแตกต่างกัน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบล

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ครูผู้ดูแลเด็ก หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่บริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยตำแหน่ง เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ระดับความสัมพันธ์ตามทฤษฎีระบบชีวิตนิเวศวิทยา โดยให้ความสำคัญกับระดับของความสัมพันธ์ของบุคคลต่างๆ และสถานที่ ที่อยู่แวดล้อมตัวเด็กที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก อันได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก บุคคลในชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กร หน่วยงานต่างๆ ฯลฯ

2. การบูรณาการเชิงผสมผสานรวมความรู้ คือ การเลือกนำความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันและส่งเสริมกันมาสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงในการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของการจัดโปรแกรมการศึกษาแต่ละแห่ง

3. การให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยคำนึงถึงบริบทของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมด้วยการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่ตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาของเด็กในทุกด้าน ที่ครอบคลุมถึงการจัดการศึกษา การให้การดูแลด้านสุขภาพอนามัย การให้การดูแลด้านโภชนาการ การให้การดูแลด้านคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการบูรณาการเชิงผสมผสานความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ภายใต้ต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษา ที่องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยตามบริบทอย่างเหมาะสม
2. หน่วยงานอื่นๆ ที่ดำเนินการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่มีบริบทใกล้เคียงหรือต่างกันสามารถเลือกนำแนวคิดของรูปแบบฯ ทั้งหมดหรือบางส่วนไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยได้
3. ผลการวิจัยสามารถเป็นรูปแบบตัวอย่างการบูรณาการข้อมูลการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง